

TUUTUU ...

Bilo je maja. Prijatelj se je ubil z avtomobilom. Bil je nenavaden človek za te čase. Poln energije, veselja, smeha. Ničkolikokrat sva se ponoči vozila po primorskih vaseh. Pela sva.

Dva meseca po njegovi smrti smo praznovali četrti rojstni dan sina, ki pozablja na svojega očeta.

Za darilo so mu kupili tri blesteče se kovinske avtomobile.

In ko grem do grobov v cipresinem gaju, vidim otroka, ki kriči:
— Tuutuu ...

A poje ne.

Janko
Ferk

Ob smrti nekega človeka

I.

Nikoli nisem rekel, da je mož človek.

II. NJEGOVA ZADNJA VOLJA

Nekega večera je T. — od večine zapuščen in ponižan — umrl. V trenutku se je predal smrti. Od trenutka do trenutka. Kot da je njegov obraz naenkrat zadelo ne pričakovano.

Vrgli so T. ja v poceni krsto.

Ob mrtvem padcu v leseno omaro je njegovo telo prišlo v napačno lego — ležal je zleknjen na hrbtu. Kmalu po njegovi smrti so iskali njegovo oporoko. Človek, ki se je po naključju pridružil brskanju, je neposredno z roko in svojimi prsti segel po nečem in zaznal kos papirja, ki ga je kratko in ostro opazoval. Bral je besedo »testament«, ki je bila z neokretno in siromašno pisavo postavljena tja. In nato še »Moja zadnja volja je, da bom pokopan na trebuhu ležeč — v krsti kot v grobu. Mojo dobro srajco dobi moj prijatelj, ki je župnik ...« V prostoru postopajočim sorodnikom se je zaglusilo, strgali so tistemu, ki je bral oporoko iz rok in pri tem raztrgali

papir na koščke. Nič se ni moglo več razbrati; morali so se zanesti na siromašno izjavo zraven stoječega zadnjega bralca in na njegov namig so mrtveca, kot bi trenil, zgrabili, ga zagnali kvišku in obrnili na trebuh.

Pred smrtjo je T. še prenesel obilno kosilo, ki pa mu ga je zaradi lege na trebuhu stisnilo skozi usta — naravnost na blazino, kjer je bil skrit mrtev obraz.

(Zaprlo mi je sapo. Vsa pena se mi je nabrala okrog ustnic. In potem še odvratna misel, da bi nekoč kot mrtvec ne mogel videti notranjih sten svoje lastne krste.)

T. je bil položen na umazan oder. Poživljen z mnogimi sredstvi, ki naj bi konzervirala njegovo zadnjo svežost, je ležal v grobni tišini in mrtvaško luskinast pred publiko, ki je prihajala in odhajala.

Nadut pooblaščenec nekega sveta mu je dodelil častno stražo, obstoječo iz dveh mož ali dveh žena. Pozneje je ta možki, po imenu W., ki pozimi rad nosi krzno okrog svojih ram, rad prišel vohunit, kdo od politikov se je že pokazal ob kisajočem se truplu. Ko mi je W. ponosno pripovedoval o svojih vohunskih početjih, sem mu pljunil med oči; slina se je počasi cedila po obrazu — na krzno, ki mu ga je neka dežela v razvoju vrgla pred noge.

In pri mrtvem mi je bila dodeljena polurna straža, ki sem jo moral absolvirati vzravnan kot kol.

Šel sem, da bi tam stal.

Postavil sem se na njegovo desno stran. In pričel sem razmišljati. Razglabljal sem o življenju odmrlega telesa, pred katerim sem stal kot pokončno postavljena metla.

Revež brez zavetja, ki ga je svet preganjal, ... zapustilo ga je življenje, katerega njegovi otroci tako ljubijo. Pripravil jim je kar prijetno življenje. Zahvaljujejo se mu z goljufijo in tatvino. Poleg tega z ostrim renegatstvom, ki se jim tako dobro prilega.

Stal sem, zijali so vame s solznimi očmi in navidezno žalostjo in vedno bolj sem čutil veliko osramočenost nad nedostojanstvenim obnašanjem nesramne pokojnikove družine v njihovi našemljeni opremi.

Kot nevidno zahrbtno strašilo se je zmuznila smrt v njegovo telo, ki ni bilo vredno smrti. Mnogi so čutili do njega le gnus in strah. Nekateri drugi so se zbrali po prvi novici o njegovi smrti pri žalni seji, na kateri so masivno sramotili državo, in se posvetovali o tem, da bi ustvarili zanj dvojnika, ki bi prevzel in urejal njegove neizpolnjene življenjske naloge. Hoteli so ustvariti telo, ki bi bilo mrtvem po hoji, stoji, govorici in obrazu popolnoma enako.

— Mnogi so si stavili upravičeno vprašanje, v kateri umazani, vražji kuhinji so to satansko pečenko začinili in porinili v peč.

Kuharji lastne družine to niso bili. Nihče iz teh vrst ni želel njegovega obujenja ali njegovega k opominu povzdignjenega desnega kozarca, potem ko so se znebili neznosnega bremena.

Nihče iz teh krogov ga ne bo zbudil iz njegovega prvega sladkega dremeža! Nihče se ne bo dotaknil dobrohotnega kemblija pri zvonu vstajenja! Vsi bodo preprečili, da bi vzplamtela njegova bleščeča luč! Ugasnili jo bodo!

Stal sem bil že četrť ure.

Njegova živa žena je prišla. S pohabljenimi koraki je šla skozi veselo dvorano, v kateri je ležal mrtvi na popku. Bila je sproščena, kot bi bila žena nekoga drugega. Nobene solze. Niti najmanjše sledi majhne žalosti. Pri splošni molitvi drugih lizunov ni sodelovala ne s premikanjem ustnic niti drugače. Bila je res popolnoma sproščena in se smejala kot ljudje pri dolgočasnem dovtipu. Takoj je prišel nekdo, da bi ji izrekel najiskrenejše sožalje, ki je mogoče. Ko je bila sama, je iskala po majhni, oguljeni torbici, ki jo je prinesla s seboj, in potegnila iz nje religiozno orodje. Verigo s križem. Vzela je dragocenost po lutkarsko med svoje prste, jo nesla k ustnicam — pri tem je tudi ustnice rinila proti verižici — in slastno poljubila križ. Potem je govorila brez glasu kot pri deklamaciji pesmi. Vse je bilo tako strašno strašilno teatralno. Najbrž je molila.

Kako je le mogla moliti? Ali res ni mislila na to, kako je nekoč varala svojega moža — z najmanjšim njegovih podložnikov, z najnižjim njegovih nastavlencev, z najbolj ubožnim njegovih mož, z najbolj zahrbtnim njegovih delavcev ali z najbolj slaboumnim njegovih podložnikov. Ali je ravno v tem trenutku mislila na ljubezensko srečo, ki jo je uživala v naročju teh prekletih pokvek. Ona je bila tista, ki je zvito iztaknila vse možnosti ljubezni, ne njen mož, ki je zdaj ležal, kisajoč se v svoji prekratki mrtvaški srajci.

Stal sem. Mirno. Togo. Nezadovoljen.

Ljudje so prihiteli. Ljudje so hitro šli. Komaj so imeli toliko časa, da so poškropili malo blagoslovljene vode po krsti mrtvega in mehko stisnili ženi roko. Celo najstarejši njegovih sprijenih sinov je imel samo nekaj minut na razpolago. Komaj je prišel, je že spet zginil. Tri ure je posedal pri frizerju — za svojo prijateljico — poročeno žensko. Delal je videz zločinca, ki je ukradel življenje svojega očeta, da bi ušel stalnim opominom.

Čas moje stóje ob odru je potekel, nadomestila me je debela, brezizrazna postava, stopil sem pred skrinjo, ostal kratko časa brez misli, poškropil vodo čez les, ki ga je vseboval, stopil k njegovi družini, jim krepko stisnil tace in mimogrede zmmrjal besede sožalja. Potrdili so samo moj vtis neprizadetosti ob smrti svojca.

Rešen vsake formalnosti sem zbežal iz tega brezsrčnega prostora in zginil ves razburjen v temni noči. Saj sem moral tako še k njegovemu pogrebu.

III. ZLOČINČEVA SMRT V VDOVINI POSTELJI

Ko je tema izbruhnila svojo prekleto črnino v dan, se je spotaknila žena mrtvega hitro odmov. Ni hotela zamuditi svoje najljubše oddaje na televiziji. Ko je buljila v omaro s hitečimi slikami, ni niti najmanj mislila na rajnega. Bilo ji je vseeno. Bil je mrtev. Družini je pomenil samo še toliko, da je lahko svojo novo garderobo pokazala veliki javnosti. Zdaj so strmele njene oči v omaro s slikami. Smejala se je drugorazrednim dovtipom tretjerazrednih igralcev. Veselila se je nad vsakim še tako bedastim trikom. Z vsem se je — z odsevom sreče na obrazu — intenzivno ukvarjala. Njeno obličje je bilo sproščeno — kot že prej.

Televizijska igra se je iztekla. Ona je medtem zaspala, šele konec jo je zbudil; vstala je in si napolnila želodec. Jedla je le izbrane jedi in jih poplaknila z najboljšim vinom po grlu. Obrisala si je s finim toaletnim papirjem suhe ustnice. Po obedu so postala njena usta vedno luknja v zadnjici.

Ko je postal njen obraz zadnjica, je brala ceremonialno v trivialnem romanu. Napetost jo je tako prevzela, da je mislila, da je junakinja romana: mlado dekle, ki je bilo kljub menstruaciji posiljeno v neki propali stranski ulici in je iskalo storilce, čeprav mu je manjkal opis; v svoji domišljiji je usmrtila zločinca, ki ga je za happy end vendarle našla in legla v napačnem prepričanju, da je policija ne bo odkrila, v vdovsko postelj.

Naslednji dan bi moral priti ponjo sin, da bi se neprizadeto udeležila pogreba svojega moža.

(Ponoči je simulirala porodne bolečine. Sosedje so mislili, da kriči iz nje bolečina ob smrti moža. Toda motili so se.)

IV. VDOVIN SIN

Ali ni bilo grdo, da je eden vdovinih sinov zbudil po telefonu svojo mater iz spanja in ji rekel, naj mirno dalje spi.

V. PRIHOD IN ODHOD KRSTE

Popoldan je prišel. Bil je teman dan. Dež je blazno udarjal ob tla. Vsakdo je razprostrl dežnik čez svojo glavo ne glede na to, ali je bila ta neumna ali prazna.

Krsta je dospela. Grobarji so jo prinesli. Osem debelih zagrebačev trupel, ki so si na poti od mrliške veže do cerkve pripovedovali dovtype o spolnem občevanju, da bi premostili v umazaniji brezupnost svojega poklica.

V cerkvi so leseno omaro postavili na smešno stojalo in jo v miru tam pustili, dokler niso potekle vse igre o smrti. T. ni slabo izgubljal.

Ljudje ali žalujoči so peli, molili in zijali. Nečimrne ženske so nosile nove obleke in jih kazale v široko odprtih plaščih. Veselile so se vsake smrti. Tako so vsaj mogle pokazati svoje obleke.

Zasatopnik nekega društva je spregovoril nekaj velikih besed, vse-kakor je mislil, da jih je. »Slab je hudoben svet in globoko njegova srčna bolečina. Človek išče radost večnosti.«

Potem govornik čaka, da učinek njegovih besed nekaj sekund zaigra in izgovarja dalje: »Samo radost in večnost.« Po teh besedah je načel direktno življenje rajnega; ravno tako brutalno in brez občutka, kot bi odsekal kos kruha s hleba. »Žal, rajni nikoli ni našel žene, od katere bi si želel otrok. Trosil je brez ljubezni svoje seme. Njegova žena nikoli ni razumela, da je bila noseča za lastne otroke. Njegovi otroci razsipajo z obema rokama in imenujejo vse žrtev...«

Ti stavki, ki so bili mogoče trditve, so bili preveliki za enega izmed sinov trupla, skočil je iz svojega naslanjača in pripeljal čvekaču nekaj lagodnih, toda močnih zaušnic ter ga z odločnimi prijemi porinil iz cerkve. Še več takih scen je markiralo pogrebni ritual. Končno so ga hoteli poriniti v grob.

Jama za krsto je bila premajhna. Močno so se trudili, da bi jo povečali, toda vsa nuja je bila zastonj. Nobenemu ni uspelo izkopati zemlje iz tal. Jeza grobarjev je rasla ko veselje bodočih mater. Ko je dosegla svoj vrhunec, so zgrabili krsto in jo ne glede na dogajanja na pokopališču zagnali v majhno, štirioglato jamo. Pri tem porivanju se je krsta obrnila in dospela brez problemov v izkopano luknjo.

Nenadoma je truplo ležalo pravilno v grobu. — Proti resni želji pisca oporoke. (Sramota, še zadnje želje mu niso izpolnili.)

Naenkrat jih je nekaj mnogo govorilo o žrtvi črvov.

Grob so z vsebino peščenih ur mehko zasuli.

Gostje zagrebanja so se hitro razpršili.

VI. ČAS MINE

Pravzaprav nič ne mine tako hitro kot čas.

Dva tedna po pogrebu so T-ovi sorodniki kot divji plesali in se zabavali na eni izmed tistih plesnih noči. Škoda, nihče si ni zlomil noge.

VII.

Nekega dne bo T. pozabljen — večina pa ga bo pred tem zadnjim pozabljenjem še enkrat poniževala.